

Streszczenie popularnonaukowe

Popularnym i przeważającym podejściem w badaniach nad systemami pisma jest stwierdzenie, że pismo powstaje w celu odzwierciedlenia języka mówionego, a co za tym idzie, jedynym „prawdziwym” i „właściwym” systemem pisma jest alfabet. Nic bardziej mylnego. Głęboko zakorzenione podejście w badaniach nad pismem wypracowane w tzw. kulturze zachodniej zaczyna być zastępowane badaniami nad szeroko pojętymi systemami zapisów, które nie mają na celu wiernego kodowania mowy, a raczej odzwierciedlają konstrukcje myślowe oraz są zrozumiałe dla odbiorcy niezależnie od tego, jakim językiem się posługuje (jak np. zapis chemiczny, czy muzyczny). Duża część wiedzy świata zachodniego jest kodowana za pomocą takich systemów graficznych, a nie pisma alfabetycznego.

Takie podejście do badań nad pismem sprawiło, że wiele systemów komunikacji graficznej, szczególnie te powstałe w Nowym Świecie, zostało wyłączonych z badań nad piśmiennością. Celem niniejszego projektu jest opracowanie uniwersalnej metodyki badań nad rdzennymi amerykańskimi systemami zapisów, dzięki czemu możliwe będzie lepsze zrozumienie sposobów komunikacji i przekazywania wiedzy wśród amerykańskich społeczności tubylczych. Tym samym projekt odpowie na pytania, jak systemy graficzne funkcjonują w rdzennych kulturach Ameryki oraz jaki wkład w rozwój ogólnej teorii pisma może mieć ich zrozumienie.

Zadaniem prezentowanego projektu jest przeanalizowanie różnorodnych przykładów amerykańskich systemów zapisu za pomocą podobnej metodyki badań. Każdy z pięciu przykładów stanowi osobny subprojekt. W obrębie subprojektów zostaną zbadane: 1) wielopoziomowy zapis w kodeksach mixteckich i dywinacyjnych z obszaru środkowego Meksyku, 2) przedhiszpański system zapisu z Tiwanaku i inkaski z obszaru Andów, 3) pismo *tio-tio* i jego związki z kulturą materialną ludu Yukpa z obszaru od Przesmyku Panamskiego po Kolumbię, 4) „czytanie ziaren” czyli logika komunikacji graficznej/wizualnej w systemie dywinacyjnym indiańskiej grupy etnicznej Ayöök w Meksyku oraz 5) formalne i strukturalne sposoby kodowania znaczeń w przedhiszpańskiej sztuce naskalnej z północnej Wenezueli.

Punktem wyjścia do badań są tezy Carla Severiego (wypracowane do badań systemów zapisu z południowoamerykańskich Nizin) oraz Roya Harrisa (dotyczące ogólnej teorii pisma), a także dotychczasowe prace naszego zespołu, które wykazały, że systemy zapisu mogą być wielowymiarowe. Dlatego też prezentowany projekt jest interdyscyplinarny, łączący w sobie teorie i metody stosowane w różnych dziedzinach nauki: lingwistyce, badaniach ikonografii i sztuki naskalnej, etnografii, antropologii kulturowej, semantyce, lingwistyce kognitywnej. W ramach każdego z subprojektów zostaną podjęte następujące kroki: 1) wykonanie opisu formalnego danego systemu; 2) określenie, w jaki sposób badany zapis koduje i przekazuje znaczenie; 3) określenie, w jaki sposób znaczenie przekazywane przez badany zapis zależy od kontekstu, w jakim powstał, a w konsekwencji zbadanie jak kontekst wpływa na kodyfikowanie znaczenia.

Niniejszy projekt nie tylko skupi badaczy z dwóch państw, ale również połączy specjalistyczną wiedzę i metody wypracowane do badań przedhiszpańskich i współczesnych systemów graficznych oraz różnych regionów kulturowych Ameryki, a w konsekwencji również tradycji akademickich. Dzięki wzajemnej współpracy wszystkich członków projektu możliwa będzie ciągła wymiana idei, spostrzeżeń oraz krytyki, niezbędnych w pracy naukowej i gwarantujących wysoki poziom prowadzonych badań. Umożliwi to udział w światowej dyskusji na temat tradycyjnego podziału społeczeństw na oralne i piśmienne, jak również na temat ogólnej teorii pisma, do rozwoju której przyczyniło się dotychczas niewielu amerykańistów.